

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 57826-05-12 חסיד נ' מדינת ישראל-רשות המיסים

תיק חיצוני:

בפני כבוד השופט אוהד גורדון

נוראל חסיד
על-ידי ב"כ עו"ד י' ברששת

התובע

נגד

מדינת ישראל-רשות המיסים
על-ידי פרקליטות מחוז ירושלים – עו"ד י' פוגלמן

הנתבעת

פסק דין

- 1 רקע
- 2 1. ביום 18.2.77 רכש התובע מצד ג' קרקע בירושלים, המצויה בגוש 30112 חלקה 59. התובע
- 3 חויב במס רכוש בגין הקרקע שרכש, ושילם במהלך 1979 מספר תשלומי מס, בסך כולל של
- 4 674,876 לירות. לפי כתב התביעה, בשנת 1982, עת ביקש להירשם כבעל החלקה בפנקסי
- 5 המקרקעין, גילה התובע כי הקרקע הוגדרה כנכס נפקד בהתאם לחוק נכסי נפקדים, תשי"ז-
- 6 1950, כך שהוקנתה לאפוטרופוס לנכסי נפקדים טרם העסקה עמו, וזו חסרת נפקות
- 7 משפטית (ראו מכתבים שצורפו כנספחים ב'1 ו-ב'2 לכתב התביעה). התובע ביקש את החזר
- 8 הסכומים ששולמו על ידו, לא באופן נומינלי אלא לפי "ערכו הריאלי".
- 9 2. בראשיתו של ההליך טענה הנתבעת לסילוק התביעה על הסף, בשל התיישנות והעדר
- 10 סמכות עניינית. ביום 9.2.16 ניתן פסק דין בו קיבל בית המשפט (השופט מ' ליפשיץ-פרבס)
- 11 את טענת הנתבעת וקבע כי התביעה התיישנה, בהתאם להסדר שנקבע לעניין זה בסעיף 56
- 12 לחוק מס רכוש וקרן פיצויים, התשכ"א-1961 (להלן "חוק מס רכוש"). במסגרת זו נדחתה
- 13 טענת התובע לתחולתו של סעיף 9 לחוק ההתיישנות, התשי"ח-1958.
- 14 3. על פסק הדין הוגש ערעור (ע"א 57119-03-16) אשר התקבל. ביום 17.7.16 קבע בית המשפט
- 15 המחוזי (השופטים ר' יעקובי, מ' יועד-הכהן וע' כהן) כי הגם שב-1982 פנה התובע לראשונה
- 16 לנתבעת ודרש החזר של הסכומים ששולמו, הרי שהנתבעת עצמה המשיכה בגביית החוב
- 17 עד ל-2007 ובנסיבות אלה לא היה ראוי שתטען להתיישנות. עוד נקבע כי הליכי הגביה
- 18 הופסקו לאחר שהאפוטרופוס לנכסי נפקדים כתב לנתבעת ב-8.10.07 שהעסקה עם התובע
- 19 בטלה (מכתב זה צורף לכתב התביעה), וכי "בנסיבות אלה ניתן היה לצפות כי באותו שלב תיזום
- 20 המדינה החזר מתאים בגין המס ששולם".

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 57826-05-12 חסיד נ' מדינת ישראל-רשות המיסים

תיק חיצוני:

4. ההליך המשיך בערכאה זו, ובסוף 2018 הועבר לטיפול. לאחר התנהלות שעסקה בין היתר
בניסיון להביא את הצדדים להסכים על אופן חישוב הפיצוי לפי חלופות או על חישוב בידי
מומחה, התקיימה ביום 18.9.19 ישיבת קדם משפט בה אישרה הנתבעת את טענות התובע
בדבר הסכום הנומינלי ששולם על ידו (פ/26 ש' 13). באותו מועד הותר לתובע להגדיל את
סכום התביעה, שמלכתחילה עמד על 1.2 מיליון ש"ח, ל-1,402,716 ש"ח, והתקבלה בקשת
הצדדים לפיה התביעה תוכרע לאחר הגשת סיכומים בכתב וללא ישיבת הוכחות, בשל טיבה
המשפטי של המחלוקת. עוד נקבע שפסק הדין יכריע בדרך חישוב הפיצוי, ולא בסכומו
המדויק. בהמשך, הגישו הצדדים סיכומים.

9

10

המחלוקת

5. הנתבעת לא חולקת על עצם זכאותו של התובע להחזר המס ששילם. היא אף אינה מתנגדת
לצרף לסכום הנומינלי הפרשי הצמדה וריבית בהתאם להוראות חוק מס רכוש. אלא, שהיא
טוענת כי בהתאם לתיקון 18 לחוק מס רכוש יש לצרף לסכום הנומינלי את הפרשים
האמורים בנוגע לתקופה שמיום 1.10.1985 ואילך, בעוד שלגבי התקופה שקדמה למועד
האמור יש לצרף ריבית בלבד. הנתבעת הוסיפה והתנגדה לטיעוני התובע כפי שיובאו להלן.

6. התובע, מנגד, טען כי תיקון 18 לא מהווה הסדר שלילי לגבי הוספת הפרשי הצמדה בתקופה
שקדמה ליום 1.10.1985, אלא "השמטה של המחוקק, המהווה חסר בחוק ('לאקונה') אותו יש
להשלים" (פיסקה 40 לסיכומיו). נטען שיש להשלים את החסר, בדרך של קביעה כי גם לגבי
התקופה שקדמה לתאריך הנזכר לעיל יש להשיב לתובע את מס הרכוש ששולם בצירוף
הפרשי הצמדה. נטען כי קבלת עמדת הנתבעת לפיה מדובר בהסדר שלילי ולא בלקונה תביא
למצב בו התובע יישא בערך שחיקת הכסף שעד ל-1985 משקף הפרש של 99% בין הערך
הנומינאלי לריאלי וכי עמדת הנתבעת "למעשה מתארת מצב לפיו המחוקק הורה במודע לעשוק
את אזרחי המדינה, ולשלם להם החזר בגובה של 1% מערך המס שנגבה מהם בטעות או שלא כדין"
(פיסקה 38 לסיכומיו). נטען שבעמדה זו יש פגיעה בזכות החוקתית לקניין וכי תיצור
התעשרות שלא כדין של המדינה. הוצגה פסיקה בה פורשו חוזים בדרך של הוספת הפרשי
הצמדה, ונטען כי הפרשנות התכליתית, שבהתאם לקביעה בע"א 4030/03 **מפעלי גרנות נ'**
מס הכנסה (2.7.07). להלן "עניין גרנות") חלה גם בדיני המס, מצדיקה השלמה של החסר
בחוק בהתאם לתכלית הסובייקטיבית של דינים אלה. זו עוסקת בתשלום "מס אמת",
המחייב לדידו של התובע השבה ריאלית לרבות הפרשי הצמדה. נטען שגם התכלית
האובייקטיבית של דיני המס מצדיקה הוספת הפרשי הצמדה, שכן אלה שואפים לצדק
ולשוויון ומתיישבים עם השבת הסכום בערכו הריאלי. עוד נטען שבעניין **גרנות** הנ"ל נדון
מקרה דומה והתקבלה עמדה המקבילה לזו של התובע. עוד נטען שטענות הנתבעת כנגד

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 57826-05-12 חסיד נ' מדינת ישראל-רשות המיסים

תיק חיצוני:

1 הצמדת ההחזר הן בגדר הרחבת חזית, וכי יש לערוך את חישוב ההחזר לפי חוק פסיקת
2 ריבית והצמדה, תשכ"א-1961 (להלן "חוק פסיקת ריבית והצמדה"). לעניין זה נטען שחוק
3 פסיקת ריבית והצמדה מאפשר שלושה שיעורי ריבית ובחישובי הריבית יש להשיב לתובע
4 את סכום המס כשהוא מוצמד ונושא את השיעור הגבוה מבין השלושה (פיסקה 85
5 לסיכומים).

6

7

דין

8 7. לאחר שבחנתי את עמדות הצדדים, אני מקבל את עמדתה המשפטית של הנתבעת.

9 8. הצדדים מסכימים, כאמור, כי מגיע לתובע החזר של מס הרכוש ששילם, משהתגלה כי

10 העסקה שביצע חסרת תוקף. החזרים ממין זה הוסדרו בסעיף 56 לחוק מס רכוש.

11 עד לתיקון 18 לחוק, לא כלל סעיף זה הוראה בדבר החזרי הצמדה, אלא החזרי ריבית בלבד.

12 בפתח שנת 1979, עת החל התובע בתשלומי מס הרכישה, היה נוסח הסעיף כדלקמן:

13 "אדם שהגיש למנהל, תוך ארבע שנים מיום תשלום המס על מקרקעין, דרישה להחזרת סכום כסף

14 ששולם כמס ולא היה חייב לשלמו, יוחזר לו הסכום האמור, בתוספת ריבית בשיעור 1.5% לכל

15 חמישה עשר ימים מיום ששולם ועד ליום ההחזר" (ההדגשה הוספה).

16 שיעור הריבית הנקוב בסעיף הועלה בהדרגה בשורת תיקונים תכופים שנערכה בשנים

17 1979-1984, עד לשיעור גבוה בהרבה מהשיעור המקורי - 6.5%. כפי שנראה בהמשך, הדבר

18 שיקף ניסיון להדביק את קצב האינפלציה של אותן שנים. למעט שינויים אלה (והמרת

19 המילה "מקרקעין" ב"קרקע"), לא השתנה נוסחו של סעיף 56 לאורך אותן שנים.

20 9. מצב זה השתנה ביום 26.2.1985, עם חקיקתו של תיקון 18 לחוק ("חוק מס רכוש וקרן

21 פיצויים (תיקון מס' 18), התשמ"ה-1985, ס"ח 1135 – להלן "החוק המתקן"). במסגרת זו

22 תוקן גם סעיף 56, כדלקמן:

23 "אדם שהגיש למנהל, תוך ארבע שנים מיום תשלום המס על קרקע, דרישה להחזרת סכום כסף ששולם

24 כמס ולא היה חייב לשלמו, יוחזר לו הסכום האמור, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית מיום תשלום

25 המס עד יום ההחזר" (ההדגשה הוספה).

26 10. תיקון זה, שתחולתו ביום 1.10.1985, הוסיף להוראת החזר את הפרשי ההצמדה. לצד זה,

27 נדרש המחוקק לסוגיה מושא הליך זה. בסעיף 15 לחוק המתקן, שכותרתו "תחולה והוראות

28 מעבר" נקבעו הוראות בדבר עיתוי ואופן יישום התיקונים בדבר הפרשי הצמדה. במסגרת

29 זו נקבע בסעיף 15(ה) כדלקמן:

30 "תחולתו של סעיף 13 [הסעיף המתקן את סעיף 56 לחוק העיקרי – א.ג.] לגבי סכומי מס שיוחזרו

31 כאמור בסעיף 56 לחוק העיקרי, החל ביום ט"ז בתשרי התשמ"ו (1 באוקטובר 1985), ובלבד שסכומים

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 57826-05-12 חסיד נ' מדינת ישראל-רשות המיסים

תיק חיצוני:

- 1 שיש להחזירם כאמור בשל סכום ששולם לפני המועד האמור והם מוחזרים לאחר המועד האמור, יוחזרו
2 בתוספת ריבית מיום תשלום סכום היתר עד המועד האמור, בשיעורים שחלו בתקופה האמורה מכוח
3 סעיף 56 לחוק העיקרי לפני תיקונו בחוק זה, ובתוספת הפרשי הצמדה וריבית בעד התקופה שלאחר
4 היום האמור".
- 5 11. קביעה זו של המחוקק מכריעה במחלוקת מושא הליך זה. לפיה, החזרים הנוגעים לסכומי
6 מס רכוש ששולמו טרם 1.10.85 יושבו בצירוף הריבית שנקבעה מעת לעת בסעיף 56 בנוסחיו
7 טרם תיקון 18, והפרשי הצמדה יתווספו להם רק בנוגע לתקופה שלאחר המועד האמור.
- 8 12. על רקע זה, יש לדחות את טענת התובע לפיה מדובר בלקונה או השמטה בחוק. לקונה
9 עשויה להיווצר בהינתן "שתיקתם של חוק או הוראה מהוראותיו" לגבי אופן הטיפול בסיטואציה
10 מסוימת. שאז, מתעוררת הדילמה הפרשנית המציגה שלוש אפשרויות: שמדובר בהסדר
11 שלילי ("כי המצבים שעליהם שתק החוק גם הם מוסדרים על-ידי, אם כי בדרך השלילה"), שמדובר
12 בסיטואציה שהחוק אינו מסדיר ("כי את שהסדיר החוק (במפורש או במשתמע) הוא הסדיר, ועל
13 ששתק החוק הוא לא הסדיר, וממילא לא נקט כלפיו כל עמדה נורמטיבית. מה שמצוי מחוץ לחוק
14 יוסדר על-ידי מערכות נורמטיביות המצויות מחוץ לחוק"), או כי מדובר בלקונה ("את שהחוק
15 הסדיר הוא הסדיר, אך הוא עשה כן באופן לא שלם ותוך קיום חסר המצדיק השלמתו על-ידי בית-
16 המשפט" – הציטטות מרע"א 5768/94 א.ש.י.ר ואח' נ' פורום אביזרים ואח', פסקה 6
17 לפסק דינו של הנשיא ברק (23.9.98)).
- 18 לא כך במקרה שלפניי, בו המחוקק הסדיר במפורש ובמפורט את הסוגיה, באופן שהובא
19 לעיל. במצב דברים זה, אין בנמצא חסר המצדיק השלמה של הנורמה בהתאם לעקרונות
20 הפרשניים עליהם השתית התובע את טענותיו בסיכומיו, ואשר שואבים מזכות הקניין
21 ומדיני עשיית עושר ולא במשפט.
- 22 13. לעניין זה אוסיף, כי הפגיעה בזכאי להחזר המס, הנובעת מכך שאינו מזוכה בהפרשי
23 הצמדה לתקופה שקדמה ליום 1.10.1985, היא תוצר של הוראת המחוקק ועל כן אין
24 ביישומה משום עשיית עושר "שלא על פי זכות שבדין" (שם וכן סעיף 1 לחוק עשיית עושר ולא
25 במשפט, תשל"ט-1979 בסעיף 1).
- 26 גם הטיעון המפנה לזכות החוקתית לקניין אינו שלם, משהחוק המתקן קדם לחוק יסוד:
27 כבוד האדם וחירותו ועל כן תוקפו אינו נפגע (סעיף 10 לחוק היסוד). למעלה מן הצורך
28 ובתמצית אציין כי הפגיעה בוצעה בחוק, בהתאם לדרישת סעיף 8 לחוק היסוד, באופן
29 מידתי (שכן הפרשי הצמדה ניתנו לגבי חלק מן התקופה, זו שלאחר 1.10.85), וכי התובע
30 לא טען לבטלות החוק המתקן וממילא שאין להורות על כך.
- 31 14. עיון בהצעת החוק (הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון מס' 18), התשמ"ה-1985,
32 ה"ח 1710 מיום 14.1.1985) מאפשרת לעמוד גם על התכלית: דובר במהלך כולל של תיקונו

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 57826-05-12 חסיד נ' מדינת ישראל-רשות המיסים

תיק חיצוני:

- 1 של חוק מס רכוש בדרך של שילוב בו של מנגנון הצמדה, שלא היה קיים קודם לכן. על רקע
2 זה, נפתח התיקון בכלילתו של המונח "הפרשי הצמדה וריבית" בסעיף ההגדרות שבחוק,
3 סעיף 1, לצד נוסחה מפורטת לחישובו. בדברי ההסבר הובהר טיב המהלך:
- 4 "הגדרת 'הפרשי הצמדה וריבית' וההגדרות הנלוות
- 5 בניגוד לחוקי מס אחרים, בחוק מס רכוש טרם הונהגה שיטה של הצמדה לצורך שמירה על ערכם הריאלי
6 של חובות מס או החזר מס. סכומי מס שמשלם החייב במס לאחר המועד שנקבע בחוק לתשלום,
7 משולמים בערכם הנומינלי בתוספת ריבית בשיעור המשתנה מעת לעת. הוא הדין לגבי החזר מס ששולם
8 ביתר. הריבית המוטלת אינה מחושבת בשיטת ריבית דריבית וכתוצאה מכך אין התוספת מדביקה את
9 קצב האינפלציה. בנוסף על כך, הצורך בעדכון שיעור הריבית גורם לכך ששיעור הריבית מפגר בדרך
10 כלל אחרי השינויים בשיעור האינפלציה. לפי התיקון המוצע, יוצמד סכום מס שלא שולם במועד למדד
11 המחירים לצרכן בתוספת ריבית שנתית..."
- 12 תכלית התיקון שואבת, אפוא, מהשאיפה החולשת על דיני המס לתשלום "מס אמת". זו
13 נפגעה בתקופה שקדמה לתיקון, בהעדר משטר של הפרשי הצמדה בתשלום מס רכוש. זאת,
14 עקב שחיקת ערכי התשלום בשל האינפלציה שנהגה אותן שנים ואשר עלתה על שיעורי
15 הריבית, כך שנישום ששילם באיחור את מס הרכוש היה יוצא נשכר, תוך פגיעה בקופת
16 הציבור, ונישום ששילם ביתר והיה זכאי להחזר היה יוצא חסר. המחוקק ביטא זאת
17 במפורש, באופן המעיד על תפיסת המחוקק בדבר העדר מנגנון הצמדה עובר לתיקון וזאת
18 בניגוד לטענות התובע אודות לקונה.
- 19 המחוקק הוסיף וביקש, בתיקון 18, לשנות שיטה קודמת שנהגה בחוק מס רכוש, של
20 העלאה מעת לעת של שיעור הריבית בניסיון להדביק את קצב האינפלציה (וראו לעיל הדין
21 בנוגע לתיקוני הריבית התכופים לסעיף 56). השיטה כשלה במשימתה, ויצרה עיוות שהדבר
22 יצר הן בתשלומי המס והן בקבלת החזרים. לשם כך נוסף לחוק מנגנון של הפרשי הצמדה,
23 שפועל לשני הכיוונים – הן לחיוב במס והן להחזרו. לצדו, עוגנו הוראות מעבר שנועדו
24 להסדיר את התשלומים וההחזרים בנוגע לתקופה שקדמה לתחילת ההסדר החדש, וזאת
25 בצורה מאוזנת, הבאה לידי ביטוי בתיחום התקופות הרלבנטיות לתשלום הפרשי הצמדה
26 או החזר הכולל אותם, ומבלי לנקוט בהחלה רטרואקטיבית גורפת שהייתה יוצרת נטל
27 כבד על נישומים מחד ועל קופת הציבור מאידך. כך נקבע לעניין החזרי מס בסעיף 15(ה),
28 ובמקביל נקבעו הסדרים מדורגים בנוגע לתיקוני סעיפים שהחילו על נישומים חובה לשלם
29 הפרשי הצמדה (ראו יתר חלקי סעיף 15 לחוק המתקן, ובפרט סעיף 15(ד)).
- 30 15. כל אלה מחייבים לדחות את טענת התובע לקיומה של לקונה, ומעלים כי במהות, טיעונו
31 הוא להחלה רטרואקטיבית של התיקון לחוק, באופן שהקביעה אודות החזר מס הכולל
32 הפרשי הצמדה תחול גם על התקופה שקדמה ליום 1.10.1985. לעניין זה תוזכר ההלכה
33 הפסוקה לפיה "רוצה לטעון לתחולה רטרואקטיבית של חוק, עליו מונח נטל רציני יותר של הוכחה,
34 שבאמת כך היה רצון המחוקק וזו הייתה כוונתו. אי-אפשר להיתלות במלים מעוררות ספק בחוק

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 57826-05-12 חסיד נ' מדינת ישראל-רשות המיסים

תיק חיצוני:

- 1 עצמו ולטעון לתחולה רטרואקטיבית של חוק" (ע"א 70/83 מנהל מס שבח נ' אלקוני פסקה 11
2 4.8.85)). במקרה זה, ניסיונו של התובע לעשות כן ניגף אל מול הקביעה המפורשת בחוק
3 המתקן.
- 4 16. בסיכומי התשובה מטעמו ניסה התובע להתמודד עם קושי זה במספר טיעונים. לאחר
5 בחינה, לא אוכל לקבלם:
- 6 התובע טען בסעיף 10 לסיכומי התשובה "כי אין בכוחם של דברי הסבר לתקן לאקונום בחוק".
7 אלא, שהמסקנה שהוצגה לעיל נשענת על נוסח החוק המתקן ולא "אך" על דברי ההסבר.
- 8 עוד נטען בסיכומי התשובה כי היות שהתובע דרש החזר ב-1982, טרם חוקק תיקון 18 לחוק
9 מס רכוש, אין בתיקון לפגוע בזכויותיו. אלא, שהתובע המתין והגיש את תביעתו ב-2012,
10 שנים רבות לאחר חקיקת התיקון וההוראה המפורשת בדבר דרך חישוב החזרי מס רכוש,
11 שהיא המחייבת את בית המשפט. עוד יש בטיעונו של התובע מידה רבה של ספקולציה
12 והנחת המבוקש, שכן כפי שהוצג לעיל נוסחו של סעיף 56 טרם התיקון לא כלל אלא החזר
13 ריבית.
- 14 17. בנוסף ניסה התובע להשיב לקושי האמור בטיעונו לפיו עסקת מכר הקרקע בטלה וכך דינו
15 של המס ששולם בגינה, וכי "אין מדובר בהחזר מס במשמעות המוכרת והמובנת" לפי סעיף 56
16 לחוק מס רכוש, משלא דובר במס ששולם ביתר אלא במס שנגבה "ע"י המדינה בכוח. אמנם
17 בחסות סעיף 56 לחוק מס רכוש, אך בפירוש שלא כדין ותוך שיד שמאל (רשות המס) לא יודעת מימינה
18 (האפוטרופוס לנכסי נפקדים)". בהמשך אף נטען כי נוסחו של סעיף 56 מסדיר החזר סכום
19 ששולם כמס, ולא "דרישה להחזרת סכום כסף שניטל שלא כדין ושאינו מהווה מס" אותו "הטקסט
20 לא מסדיר ולא קובע הסדר שלילי".
- 21 18. טיעונו זה מנסה להרוויח משני עולמות, שאינם מתיישבים זה עם זה. הדבר מומחש בתפניות
22 שקיבלה עמדת התובע לאורך ההליך:
- 23 בכתב תביעתו, טען התובע שסעיף 56 כלל אינו חל על עניינו שכן אינו עוסק במס שנגבה
24 בטעות (פיסקאות 18-21).
- 25 להבדיל, בסיכומיו ציטט התובע את סעיף 56 לרבות נוסחו לאחר תיקון 18 המחייב בהחזר
26 בצירוף הפרשי הצמדה, וטען כי העדרה של קביעה בדבר הפרשי הצמדה בנוסחים קודמים
27 של הסעיף הוא לקונה, אותה יש להשלים (פיסקאות 40-34 לסיכומים). בהמשך חזר וטען
28 שיש לקרוא לתוך סעיף 56 את הוראת ההצמדה גם בנוגע לתקופה שקדמה לתיקון 18
29 (פיסקאות 55-56). לפי עמדה זו, ההחזר בעניינו של התובע דווקא שואב מסעיף 56.

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 57826-05-12 חסיד נ' מדינת ישראל-רשות המיסים

תיק חיצוני:

- 1 ואילו בסיכומי התשובה, כמובא לעיל, הוצג טיעון-ביניים שאינו מתחייב לאיזו מן העמדות
2 הנוגדות. לפיו, המס נגבה "בחסות סעיף 56", אך הסעיף אינו מסדיר את הסיטואציה.
- 3 19. תפניות אלה בטיעוני התובע אך ממחישות את הקושי שבטענותיו, שדין להידחות. החזר
4 מס רכוש הוסדר בסעיף 56, העוסק ב"דרישה להחזרת סכום כסף ששולם כמס ולא היה חייב
5 לשלמו". הלשון "לא היה חייב לשלמו" ברורה למדי, וחלה בין היתר על הסיטואציה בה
6 עוסק הליך זה, של תשלום בידי התובע במועד בו סבר שלעסקת הרכישה שביצע יש תוקף,
7 כשבדיעבד התברר שלא כך הדבר. אין בלשון "לא היה חייב לשלמו" דבר שיתמוך בפרשנות
8 המחריגה את הסיטואציה מושא הליך זה מגדרי הסעיף, ולא הוצגה סיבה הולמת להניח
9 כי המחוקק ביקש להסדיר את השבתו של סכום בסיטואציה שכזו באופן שונה מזה שנקבע
10 בסעיף 56.
- 11 הדבר עולה גם מהאופן בו פורשה הלשון האמורה בפסיקת בתי המשפט, ואשר מקנה
12 למילים את משמעותן הרגילה. בכלל זה נקבע, כי סעיף 56 "הוא סעיף השבה ספציפי, ואינו
13 מחיל את דיני ההשבה הרגילים. כאמור בסעיף 56, התנאי להחזר הוא שהכסף שולם כמס ולא היה
14 חייב לשלמו. משמע, בשעה ששילם לא היה חייב לשלמו... לצורך תחולת הסעיף, יש להכריע האם
15 בשעה ששולם המס, לא הייתה התובעת חייבת לשלמו. הא ותו לא" (ת"א (מח' חיפה) 8890-11-
16 08 מבני עופרים נ' מדינת ישראל פסקה 7 (13.1.20)). יצוין שהמקרה שנדון שם עסק
17 בתשלום כלל הסכום ולא בתשלום ביתר.
- 18 גם במקרה נוסף נפסק כי סעיף 56 "מתייחס לקביעה עובדתית חד משמעית 'לא היה חייב לשלמו',
19 היינו מצב בו אין מחלוקת כי התשלום שבוצע לא אמור היה להתבצע במועד בו בוצע" (ע"ש
20 1247/02 שיכון עובדים נ' מנהל מס רכוש (16.1.08)). כך בענייננו, בו לאחר שהתחוויר
21 הנתונים השוללים את תוקף העסקה שביצע התובע, אין מחלוקת כי לא התשלום שביצע
22 לא אמור היה להתבצע.
- 23 20. הפסיקה אליה הפנה התובע בכתב התביעה בהקשר לטענותיו כנגד תחולת סעיף 56 אינה
24 משנה מן המסקנות האמורות. כל שנפסק בה הוא כי סעיף 56 "אינו מתייחס למקרה בו לנישום
25 ישנן טענות (שעדיין לא נתבררו) לגופה של שומה או לגופו של עניין - שאו אז יש לבררן במסגרת
26 ערוצי התקיפה הקבועים בחוק, דהיינו השגה ערר וערעור" (ת"א (ת"א) 202349/02 מנהל מס
27 רכוש נ' שחר (1.9.03)). במקרה דנן אין מחלוקת בדבר הזכאות להחזר, ואין מדובר בטענות
28 של הנישום בדבר עצם החיוב או גובהו הטעונית בירור בערוצים האמורים. גם ההפניה
29 לת"א (ת"א) 1930/68 בנימיני נ' מדינת ישראל (פסקים מחוזיים ע"ג) אינה מסייעת לתובע,
30 משדובר במקרה שעסק בפרשנות סעיף אחר, הדין במס עזבון.

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 57826-05-12 חסיד נ' מדינת ישראל-רשות המיסים

תיק חיצוני:

- 1 לכן, אין לקבל את העמדה לפיה סעיף 56 אינו חל בעניינו של התובע, או חל בצורה חלקית
2 כנטען בסיכומי התשובה.
- 3 21. בטיעוניו הוסיף התובע והפנה לפסיקה – וניתן לומר, מגמה בפסיקה - שקבעה השבה של
4 סכומים בערכים ריאליים בהקשרים חוזיים או סטטוטוריים אחרים. בחנתי את פסקי
5 הדין, ואיני סבור שיש בהם לסייע לתובע. זאת, משדובר במקרים של העדר הסדרה של
6 סוגיית ההצמדה, בחוזה או בחוק, שאז נדרש בית המשפט להשלמה בדרך פרשנית.
7 בענייננו, מאידך, אין מדובר בהעדר הסדרה.
- 8 כך, בעניין **גרנות** הנזכר לעיל נדון סעיף 181ג לפקודת מס הכנסה [נוסח חדש] (להלן "פקודת
9 מס הכנסה") שבנוסחו בעת הרלבנטית לא כלל הוראת שיערוך, ובית המשפט העליון
10 הסיקה בדרך פרשנית. לצד זה הובהר שם, כי נקודת המוצא לפרשנות חוק מס, ככל חוק
11 אחר, היא לשונו, והתוצאה "הריאלית" התאפשרה שם היות שלשון החוק הייתה
12 "ניטרלית... וסובלת את שתי האפשרויות הפרשניות" (פיסקה 17).
- 13 בדומה, בת"א (מח' י-ם) 5664-02-11 **טבע נ' מדינת ישראל** (23.12.12) דן בית המשפט
14 המחוזי בפרשנותו של סעיף 159א(א) לפקודת מס הכנסה, שלשונו נעדרה התייחסות
15 לאפשרות של הפחתת מדד שלילי בעת חישוב החזרי מס, וקבע שיש לפרש את הסעיף
16 כמורה על אפשרות זו. במסגרת זו, עמד בית המשפט על דומינטיות הגישה הריאלית
17 בפרשנות דיני המס "שהביאה בשנים האחרונות להחלת כללי השיערוך בתחום דיני המס גם כאשר
18 אלה לא נקבעו במפורש בחקיקה הרלוונטית" (שם, פיסקאות 24-26).
- 19 כל אלה שונים מענייננו, בו עוגן הסדר שונה בחקיקה במפורש. הסדר, שאינו שותק לגבי
20 אפשרות ההשבה בערכים ריאליים, אלא קובע שיש להוסיף הפרשי הצמדה בנוגע לתקופה
21 מסוימת, ושאינו להשיבם בנוגע לתקופה קודמת. "מחיקתה" של קביעה סטטוטורית זו על
22 יסוד המגמה הפרשנית האמורה היא מהלך שאין לו מקום.
- 23 22. המסקנה עד כה, לפיה סעיף 56 לחוק מס רכוש וסעיף 15(ה) לחוק המתקן מסדירים את
24 אופן חישוב החזר המס המגיע לתובע, מייצרת מחלוקת נוספת שבין הצדדים: בשאלה,
25 האם יש לחשב את החזר לפי חוק פסיקת ריבית והצמדה.
- 26 זאת, היות שחוק מס רכוש הסדיר גם נושא זה: סעיף 56 נוקט, כמובא לעיל, במינוח
27 "הפרשי הצמדה וריבית". סעיף 1 לחוק מס רכוש מגדיר מונח זה:
- 28 "הפרשי הצמדה וריבית - תוספת לסכום שמדובר בו, השווה לסכום האמור כשהוא מוכפל בשיעור
29 עליית מדד המחירים לצרכן בתקופה הנדונה, בתוספת ריבית בשיעור של 4% לשנה על הסכום
30 שמדובר בו לאחר שנוספו לו הפרשי הצמדה כאמור, או בשיעור אחר שקבע שר האוצר באישור ועדת
31 הכספים של הכנסה"

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 57826-05-12 חסיד נ' מדינת ישראל-רשות המיסים

תיק חיצוני:

- 1 23. בהינתן הגדרה ספציפית לצרכי חוק מס רכוש, אין מקום להורות על חישוב ההחזר בהתאם
2 לחוק פסיקת ריבית והצמדה. לעניין זה ראו סעיף 6 לחוק פסיקת ריבית והצמדה, השולל
3 את האפשרות לפסוק הפרשים לפי חוק זה כאשר קיים הסדר ספציפי בחיקוק אחר שניתן
4 לפסוק לפיו.
- 5 לכן, יש לדחות את הסעד לו עתר התובע בהקשר זה בכתב התביעה, ואת עתירתו בסיכומיו
6 לחישוב לפי "שיעור הריבית הגבוה מבין שלושת שיעורי הריבית" שלטענתו מתאפשרים לפי חוק
7 פסיקת ריבית והצמדה. בשל מסקנתי זו, איני נדרש לטענתו כי החוק האמור אכן מציג
8 שיעורי ריבית אלטרנטיביים, טענה עליה חלקה הנתבעת.
- 9 24. עוד איני מקבל את טענת התובע להרחבת חזית, בהתייחס להתנגדות הנתבעת לפסיקת
10 הצמדה לגבי כלל התקופה או חלקה. בצדק ציינה הנתבעת בסיכומיה כי הכלל בדבר
11 הרחבת חזית נועד למנוע יצירת יתרון בלתי הוגן לבעל דין, ופגיעה בצד-שכנגד ממנו נמנעה
12 הזדמנות שלמה להתמודד עם טענות יריבו. על רקע זה, טענות להרחבת חזית נבחנות
13 במבחן עיוות הדין (ע"א 8881/07 לב נ' טובי פסקה 22 (27.8.12)).
- 14 עיוות דין לא נגרם במקרה זה, בו היוותה הסוגיה האמורה את עיקר המחלוקת בין
15 הצדדים, לאורך השנים בהן התנהל ההליך. טיב המחלוקת עלה כבר מכתבי הטענות:
16 התובע טען בכתב תביעתו שהוא זכאי להשבה בערכים ריאליים והנתבעת הכחישה זאת
17 וטענה שלחישוביו אין אחיזה בדין והם שנויים במחלוקת. המחלוקת נדונה גם במספר
18 ישיבות קדם משפט – וראו הצגתה בפירוט בישיבה מיום 11.2.19. לתובע ניתנה הזדמנות
19 שלמה להתמודד עם טענות הנתבעת, והוא עשה זאת בהרחבה בסיכומיו דבר המראה שלא
20 הופתע. עוד יש ממש בטענת הנתבעת, לפיה המדובר במחלוקת שהיא משפטית במהותה,
21 דבר המוסיף ומחליש את טענת התובע להרחבת חזית (עניין לב הנ"ל, שם, וכן ע"א 5515/10
22 גני הררי נ' מערבי פסקה 33 (25.4.13)).
- 23
24

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 57826-05-12 חסיד נ' מדינת ישראל-רשות המיסים

תיק חיצוני:

הכרעה

- 1
25. על רקע כל אלה, אני קובע כי על הנתבעת להשיב לתובע את סכום המס ששילם בערך
2 נומינלי (כמובא לעיל בפסקה 1 לפסק הדין), בצירוף הפרשי הצמדה וריבית כהגדרתם
3 בסעיף 1 לחוק מס רכוש בנוגע לתקופה שמיום 1.10.1985 ועד לתשלום בפועל, וכן בצירוף
4 הפרשי ריבית בנוגע לתקופה שקדמה ליום 1.10.1985 וזאת לפי שיעורי הריבית שנקבעו
5 בסעיף 56 לחוק מס רכוש בנוסחיו שקדמו לתיקון 18, בנוגע לתקופות הרלבנטיות. היות
6 שהתובע ביצע מספר תשלומים בעיתויים שונים, הצדדים יבצעו את החישוב לפי מועדי
7 התשלומים והסכומים המפורטים בשוברי התשלום שצורפו כנספח א' לתצהירי התובע.
8
- אני ער לעתירת התובע, שהוצגה בסיכומיו, כי בפסק הדין ייקבע סכום ולא אופן החישוב,
9 אך זו הועלתה בשיהוי ניכר ודינה להידחות. הליך זה התנהל לאורך שנים ארוכות מדי,
10 ובמהלכו נעשה מאמץ להביא את הצדדים להסכמות בדבר סכומים לפי אלטרנטיבות או
11 למתווה שיאפשר מינוי מומחה שיערוך את החישוב מראש. ראו למשל החלטה מיום
12 6.8.19. אלה לא צלחו, ובנסיבות אלה ועל מנת לאפשר מיצוי ההליך בזמן סביר מצאתי
13 להכריע בו בדרך של קביעת אופן החישוב.
14
- כבר ביום 18.9.19 קבעתי מתווה זה, ולו ביקש התובע לחלוק על כך היה עליו לעשות זאת
15 מבעוד מועד, ולא להמתין עד לסיכומיו. בנסיבות אלה, והיות שהנוסחה שנקבעה ניתנת
16 ליישום פשוט למדי, איני מוצא להוסיף ולהאריך את ההליך ולהכביד בעלויות על הצדדים
17 לצורך מינוי מומחה שיערוך את החישוב, כפי שהציע התובע.
18
26. אשר להוצאות ההליך: השאיפה היא כי תובע שנדרש להליך משפטי למימוש זכויותיו
19 ותביעתו התקבלה, לא יצא חסר. עוד נשקל טיב ההליך, משכו הניכר, והיקף המשאבים
20 המשוער שנדרש מהצדדים.
21
- לצד אלה, אני מוצא לתת משקל רב לשיקול הבא: הגם שתביעת התובע התקבלה במובן
22 שהוא זוכה בסכום כסף, הרי שיש פער ניכר בין היקף הסעד שנפסק לבין ההיקף לו עתר
23 התובע - סכום כסף העולה על 1.4 מיליון ₪ ואשר נשען ברובו על חישוב הפרשי הצמדה
24 בתקופת האינפלציה של שנות השמונים של המאה הקודמת. כמובא לעיל, בסוגיה זו
25 שבמוקד הסכסוך התקבלה עמדת הנתבעת. לכן, אין לזכות את התובע בסכום ניכר, או כזה
26 המשקף את הוצאותיו בפועל.
27
- למרות זאת מצאתי לזכותו בסכום מדוד, הנובע משניים: מן הקושי שבהימנעות הנתבעת
28 מליזום כבר בזמן אמת, לפחות בשנת 2007 בו התבשרה בידי האפוטרופוס לנכסי נפקדים
29 כי אין בסיס לחיוב התובע במס רכוש, את ביצוע החזר המס שאינו במחלוקת. ובנוסף,
30

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 57826-05-12 חסיד נ' מדינת ישראל-רשות המיסים

תיק חיצוני:

1 מקביעת בית המשפט המחוזי בהליך הערעור, כי הוצאות הליך הערעור יישקלו בידי ערכאה
2 זו.

3 על רקע כל אלה אני קובע, כי הנתבעת תישא בהוצאות התובע ובשכר טרחת עורכי דינו
4 כולל מע"מ בסכום של 10,000 ש.ה. הסכום ישולם בתוך 30 ימים אחרת יתווספו לו הפרשי
5 הצמדה וריבית כדין מהיום ועד לתשלום בפועל.

6 27. המזכירות תשלח את פסק הדין לצדדים.

7

8 ניתנה היום, ט"ז אדר תש"פ, 12 מרץ 2020, בהעדר הצדדים.

9

אוהד גורדון, שופט

10
11

